

Μητρική γλώσσα

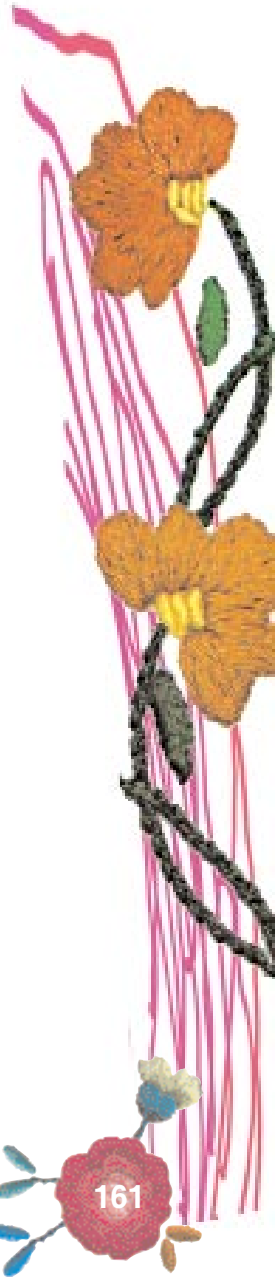
«Σταμάτα επιτέλους να γκρινιάζεις. Βαρέθηκα να σε ακούω. Αν συνεχίσεις έτσι θα πας στο δωμάτιό σου!».

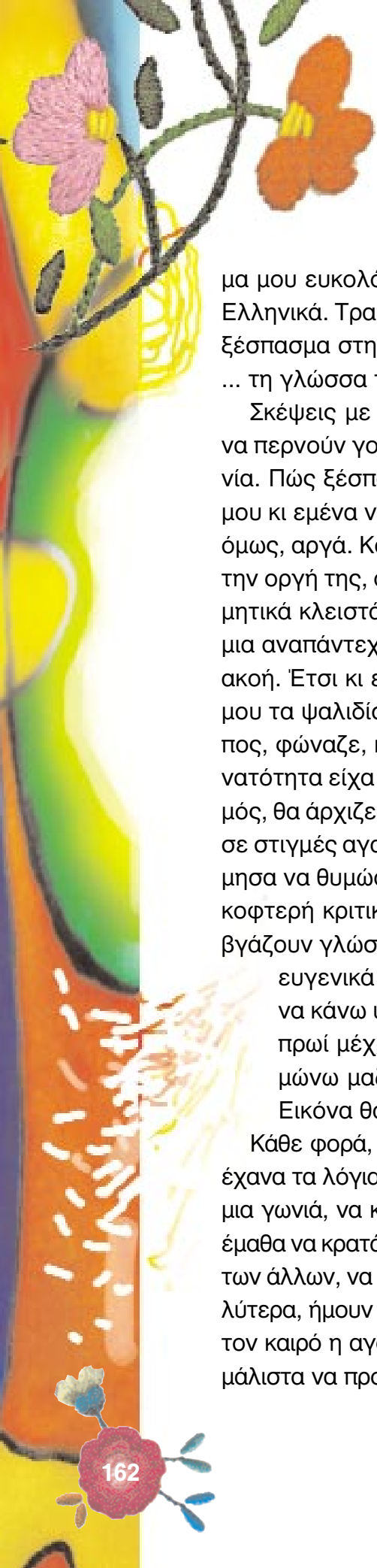
«Όχι δεν σταματάω! Δεν πάω πουθενά!».

«Καλά λοιπόν, θα το δούμε αυτό! Γρήγορα στο δωμάτιό σου! Εκεί μπορείς να φωνάζεις όσο θέλεις».

Τον άρπαξα από το χέρι, τον έσυρα κατά μήκος του στενόμακρου διαδρόμου ως το δωμάτιό του, τον έσπρωξα ανυπόμονα μέσα κι έκλεισα με δύναμη την πόρτα πίσω μου.

Με διαλυμένα νεύρα και κατεβασμένο το κεφάλι επέστρεψα στο σαλό-νι. Οι φωνές και τα κλάματά του διαπερνούσαν τους τοίχους. «Αδύνατον να το αντέξει κανείς αυτό το παιδί», σκέφτηκα. Αισθανόμουν, όμως, πως εγώ ήμουν η ηττημένη του αγώνα. Μήπως υπερέβαλα μες στο θυμό μου, μήπως αντέδρασα πολύ βίαια; Ήταν κι εκείνη η γλωσσική σαλάτα! Ποτέ δεν είχα καταφέρει να του μιλάω με συνέπεια στη μητρική μου γλώσσα, όταν μαλώναμε. Μια του έβαζα τις φωνές στα Γερμανικά κι ύστερα από ένα λεπτό στα Ελληνικά. Κάθισα στον καναπέ εξουθενωμένη και συνέχισα να κατακρίνω τον εαυτό μου. Πως είμαι ευέξαπτη κι ανυπόμονη με το παιδί μου και πως του μιλάω κι από πάνω σε δυο γλώσσες. Αναρωτήθηκα τι ωφέλησαν τα τόσα βιβλία που διάβασα για τη δίγλωσση διαπαιδαγώγηση. Πώς, δηλαδή, να μάθει να τις ξεχωρίζει τις γλώσσες το παιδί, όταν ούτε κι εγώ η ίδια δεν το μπορώ καλά - καλά; Η αλήθεια είναι ότι θέλω να μάθει και τις δύο. Να μην είναι δηλαδή τελείως Γερμανός, να είναι και λίγο Έλληνας. Ν' αγαπάει την Ελλάδα και τη γλώσσα μου. Που σημαίνει τελικά τι; Όχι τελείως Γερμανός, όχι τελείως Έλληνας - αυτό είναι που θέλω; Να αισθάνεται ο γιος μου κάτι απ' όλα, όπως κι εγώ, πως δεν ανήκει πουθενά;

Έφτιαξα καφέ ελπίζοντας να συνέλθω και να ξελαμπικάρουν οι σκέψεις στο κεφάλι μου. Αισθανόμουν διχασμένη. Σκεφτόμουν και εκφραζόμουν ελληνογερμανικά. Αυστηρές φράσεις μου στα Γερμανικά έμπαιναν στο στόμα μου ευκολότερα. Αισθανόμουν γελοία κι ανίσχυρη, όταν θύμωνα στα Ελληνικά. Τραύλιζα, έψαχνα τις κατάλληλες λέξεις. Αρνιόμουν το οργίλο ξέσπασμα στη μητρική μου γλώσσα; Αρνιόμουν τη μητρική μου γλώσσα; ... τη γλώσσα της μητέρας μου, ...τη μητέρα μου...

Σκέψεις με κατέκλυσαν, εικόνες από την παιδική μου ηλικία άρχισαν να περνούν γοργά και σιωπηλά μπροστά στα μάτια μου σαν σε βουβή ταινία. Πώς ξέσπαγε άραγε η μητέρα μου; Τη βλέπω να έρχεται καταπάνω μου κι εμένα να με πιάνει πανικός, να προσπαθώ να δικαιολογηθώ. Ήταν, όμως, αργά. Κανείς δεν θα μπορούσε εκείνη τη στιγμή να χαλιναγωγήσει την οργή της, ούτε μια δικαιολογία ούτε ένας καταπραϊντικός λόγος. Ερμητικά κλειστά ήταν τ' αυτιά της σε κάθε έξωθεν επιρροή. Από τότε που μια αναπάντεχη μηνιγγίτιδα στα παιδικά της χρόνια της είχε αρπάξει την ακοή. Έτσι κι εκείνη άρπαζε τώρα εμένα απ' τα μαλλιά και απειλούσε να μου τα ψαλιδίσει. Θα με κανόνιζε εκείνη να μην μπορεί να με δει άνθρωπος, φώναζε, και με χτυπούσε. Αισθανόμουν υποχείριό της, ουδεμία δυνατότητα είχα να γίνω κατανοητή. Ήξερα, πως όταν θα της πέρναγε ο θυμός, θα άρχιζε να με φιλάει και να με χαιδεύει. Γιατί βουβινοίμουν, όμως, σε στιγμές αγανάκτησης; Γιατί υπέκυπτα; Θυμάμαι πως, όταν κάποτε τόλμησα να θυμώσω και να αντιμιλήσω, έπρεπε στη συνέχεια να αντέξω την κοφτερή κριτική όσων με άκουσαν. Πως τα κορίτσια δεν επιτρέπεται να βγάζουν γλώσσα, πως δέν μιλούν πολύ, και πως πρέπει να είναι ήσυχα κι ευγενικά! Όσο για την άδικη συμπεριφορά της μητέρας μου, έπρεπε να κάνω υπομονή, έλεγαν όλοι, η καημένη η γυναίκα δούλευε απ' το πρωί μέχρι το βράδυ για να με μεγαλώσει. Δεν επιτρεπόταν να θυμώνω μαζί της. Πώς τολμούσα να έχω και παράπονα; Ντροπή μου! Εικόνα θα έπρεπε να της έχω στήσει και να την προσκυνάω.

Κάθε φορά, λοιπόν, που θα 'πρεπε να υπερασπιστώ τον εαυτό μου, εγώ έχανα τα λόγια μου, παρέλυα, έτρεχα με κατακόκκινο κεφάλι να κρυφτώ σε μια γωνιά, να κλάψω εκεί βουβά, να μην με πάρει είδηση κανείς. Σιγά σιγά έμαθα να κρατάω το στόμα μου κλειστό και, όταν αγανακτούσα με τις αδικίες των άλλων, να γυρεύω το φταίξιμο σ' εμένα. Έπαιζα το ρόλο μου όλο και καλύτερα, ήμουν καλή κι ευγενική, όπως άρμοζε σε ένα κορίτσι με αγωγή. Με τον καιρό η αγανάκτηση κι η ενοχή έχτιζαν μέσα μου οχυρό. Με βοηθούσε μάλιστα να προτείνω παράστημα ευθυτενές και σταθερό. Όμως, κάθε φορά

που το οχυρό υψωνόταν τόσο ώστε ν' αγγίζει την εσωτερική μεμβράνη του κρανίου μου, ένας αφόρητος κεφαλόπονος ερχόταν να με καθλώσει στην αδράνεια του κρεβατιού. Με υποχρέωνε να λησμονήσω κάθε σχολικό καθήκον. Πολύωροι πόνοι συνέβαλαν αργά αλλά σταθερά στην αποδόμηση του οχυρού αγανάκτησης και ενοχής. Έτσι, μπορούσα να συνεχίσω πάλι ακάθεκτη το δρόμο μου: σιγανή, ευγενική και ντροπαλή μέχρι την προσεχή επαναδόμηση του οχυρού μου. Είχα τις καλύτερες προϋποθέσεις για έναν καλό σύζυγο και μια λαμπρή καριέρα σώφρονος νοικοκυράς.

Όμως, ανήσυχη εγώ, γύρεψα κι άλλη διέξοδο από τη στενότητα, δίνοντας έκφραση στα συναισθήματά μου. 1965 ως 1967. Η εποχή ήταν πρόσφορη για καταφύγιο σε ιδεολογίες. Τη διαμαρτυρία ενάντια στις κοινωνικές αδικίες την έκανα προσωπική μου υπόθεση. Μέσ' την πολιτική ομάδα αισθανόμουν σιγουριά και αναγνώριση. Μιλούσαμε για τα μεγάλα ιδανικά, έναν καινούργιο κόσμο που θέλαμε να φτιάξουμε, για αλλαγές που βρίσκονταν στο κοντινό μας μέλλον. Μου ταίριαζαν όλα αυτά.

Ο πολιτικός ενθουσιασμός με συνεπήρε. Ένα τεράστιο χωνευτήρι ήταν όλο αυτό που μ' άρπαξε μέσα στον στρόβιλό του για να με πετάξει κάποτε απ' την άλλη μεριά: οργάνωση, διαδήλωση, τανκς, χούντα, προκηρύξεις, έρευνα κατ' οίκον, σκέψεις φυγής, εφιάλτες, εξπρές μέσω Γιουγκοσλαβίας, άφιξη, σταθμός Μονάχου.

Ορίστε, λοιπόν, που τώρα χωρίς μητέρα, φίλους και οργάνωση ήμουν υποχρεωμένη να σταθώ στα ίδια μου τα πόδια. Τα πρώτα βήματα ήταν η κατάκτηση της νέας γλώσσας. Πρώτη φορά δοκίμαζα τις δυνάμεις μου: να υπερνικήσω τις δυσκολίες σε μια ξένη χώρα, να μάθω Γερμανικά για να απαντώ σε προσβολές και φιλοφρονήσεις. Με ανακούφιση διαπίστωσα πως δεν αισθανόμουν ενοχές κάθε που προσπαθούσα να υπερασπιστώ τον εαυτό μου στα Γερμανικά. Αυτή η πλευρά του εγώ μου, που είχε μαραζώσει στην Ελλάδα στο όνομα μιας θηλυκής διαπαιδαγώγησης, εξελισσόταν αίφνης στη Γερμανία και στα Γερμανικά.

Τα βήματα του γιου μου διέκοψαν την αναδρομή μου στα παλιά. Είχε σταματήσει από ώρα να κλαίει και να φωνάζει. Καλοδιάθετος έτρεξε κατά πάνω μου.

«Μαμάκα, θα μου ζωγραφίσεις κάτι;»

«Ναι αγόρι μου, θα σου ζωγραφίσω μια λιονταρίνα. Βρυχάται στα Γερμανικά και λέει γλυκόλογα στα Ελληνικά»

**Ελένη Τορόση
(Γερμανία)**